

De maatschappelijke stage

Sinds de jaren 1960 zijn er telkens weer stemmen opgegaan voor de invoering van de **sociale dienstplicht**, een jaar van maatschappelijke dienstbaarheid dat in de plaats zou komen van de **militaire dienstplicht**. Het kabinet Balkenende IV heeft aangekondigd dat ze er nu echt werk van willen maken: een verplichte 'maatschappelijke stage' van drie maanden voor iedere middelbare scholier. Inmiddels is dat stageplan, althans voorlopig, gereduceerd tot honderd uur vrijwilligerswerk (bijvoorbeeld dertien vrijdagen). Na de zomervakantie komt het Ministerie met een nadere uitwerking.

Laten we de zaken even duidelijk op een rijtje zetten.

1. Tot hun 16e (of binnenkort: 17e) jaar vallen jongeren fulltime onder de leerplichtwet. Ze zitten op school en mogen uitsluitend in de tijd die er overblijft, mondjesmaat betaald werk verrichten.
2. De leerplichtige (of binnenkort ook: kwalificatieplichtige) VMBO- en MBO-leerlingen lopen in het kader van hun opleiding wel werkstages, maar voor hun werk worden ze niet betaald of krijgen ze op z'n best een geringe stagevergoeding.
3. Jongeren tot 23 jaar vallen onder het minimum-jeugdloon. Ook al doen ze hetzelfde productieve werk als hun oudere collega's, toch krijgen ze daar veel minder voor betaald. Anders gezegd: ook al doen ze hetzelfde werk in een normaal dienstverband, toch worden ze *qua betaling* als leerling of half-was behandeld (tabel A; bron: postbus 51). Ze krijgen slechts een schijntje, net als de deelnemers onder een systeem van sociale dienstplicht.
4. Het plan is nu om middelbare scholieren in het VMBO, HAVO en VWO een verplichte 'maatschappelijke stage' van 100 uur op te leggen. Het gaat om een nieuw soort sociale dienstplicht: onbetaald vrijwilligerswerk, ingebouwd in het middelbareschoolcurriculum (met stagebegeleiding vanuit de school).

Tabel A: Netto-minimumjeugdloon per 1-7-07

leeftijd	per maand	per week
23 jaar en ouder	€ 1129	€ 261
22 jaar	€ 975	€ 225
21 jaar	€ 846	€ 195
20 jaar	€ 732	€ 169
19 jaar	€ 640	€ 148
18 jaar	€ 568	€ 131
17 jaar	€ 515	€ 119
16 jaar	€ 454	€ 105
15 jaar	€ 395	€ 91

Bij mij rijzen er vijf vragen:

- a) Welke garanties worden door de wetgever geschapen dat deze maatschappelijke stage voor de scholier voldoende leerzaam is en dat de stage niet alleen maar gebruikt wordt om de docenten te ontlasten en om de maatschappelijke pool van vrijwilligers (gratis arbeidskrachten!) te vergroten?
- b) Waarom moet die maatschappelijke stage 100 uur duren en niet 60 tot 75 uur, zoals de 'community service' van Noord-Amerikaanse scholieren (http://en.wikipedia.org/wiki/Community_service)?
- c) Als het curriculum met 100 uur stage wordt uitgebreid, worden de eindexameneisen van de overige vakken dan ook met 100 uur verlaagd? Welke vakken heeft het Ministerie daarbij in gedachten? Gaat de invoering van de maatschappelijke stage bijvoorbeeld ten koste van de omvang van de werkstages in het VMBO?
- d) Kan iemand me uitleggen dat de (begeleide) 'maatschappelijke stage', onbetaald vrijwilligerswerk, een aanzienlijke meerwaarde zou hebben boven een (begeleide) werkstage voor onbetaalde stagiairs? Zou in het VMBO niet kunnen worden volstaan met de bestaande werkstages? En waarom zouden middelbare scholieren geen toestemming kunnen krijgen om in plaats van de (onbetaalde) 'maatschappelijke stage' hun (normaal betaalde) baantje bij het bejaardencentrum of bij de supermarkt te continueren, mits honderd uur lang begeleid door de school? En dat brengt me op mijn vijfde vraag:
- e) Is deze maatschappelijke stage soms een opstapje voor de invoering van het oude idee van de sociale dienstplicht gedurende één jaar, waarbij jongeren verplicht worden, onbetaald, voor de urgente klussen op te draaien die de volwassen belastingbetalers niet bereid zijn te financieren? Of wordt de sociale dienstplicht selectief toegepast in het kader van de *leerwerkplicht* die men voor 18- tot 27-jarigen wil invoeren?

Wes Holleman

weblog onderwijs 10-7-2007

www.onderwijsethiek.nl